

УДК 130.2:319.8

Л.Г. Дротянко, д-р філос. наук, проф.

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ МОВИ В ДОБУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

У статті аналізується залежність мови спілкування від типу культури, а також від рівня розвитку технічних засобів комунікації, зокрема, від застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Вступ

Виникнення мови як цілісної системи символів і знаків, у яких закодовані результати пізнання й соціальної діяльності, кладе початок теоретичному осмисленню її місця і ролі в розвитку культури. Проте впродовж досить тривалого часу самі лінгвісти розглядали мову переважно як засіб обміну інформацією, залишаючи поза увагою її соціокультурну функцію. Ситуація суттєво змінюється, коли одна за одною стрімко виникають штучні мови, які мають обіг не лише у сферах їхнього формування, але й проникають у природну мову та повсякденне мовлення. Зазначене актуалізує дослідження місця мови в системі культури, в комунікативних процесах. Сплеск досліджень спостерігається з кінця минулого століття в середовищі лінгвістів, культурологів, філософів, логіків тощо. Величезна кількість теорій і концепцій щодо функцій мови в культурному становленні суспільства засвідчує важливість наукового осмислення даного суспільного феномену.

Метою даної статті є не стільки аналіз існуючих концепцій, скільки виявити особливості трансформації функцій мови, зокрема комунікативної, в процесах науково-технічного розвитку суспільства і вплив останнього на трансформації різних соціальних практик в контексті осмислення комунікативної функції мови.

Основна частина

Соціокультурна природа людського буття дозволяє виявити сутність та функції мови як атрибута й міри соціальності людини. Якщо підходити до розуміння людини як «міри всіх речей» (Протагор), то очевидно, що мова як суто людська властивість виступає такою ж реальністю, як і інші культурні надбаня людства. Мова, на думку В. фон Гумбольдта, – це не засіб чи форма втілення людської духовності, а сама є духовним життям людини, адже «тип і функція мови є організмом духу так само, як будова м'язових волокон, коло кровообігу, розгалуження нервів – організмом тіла» [1, с.365]. Отже, істинно людське буття неможливе без мови, оскільки вона виступає не лише засобом обміну інформацією між людьми, як гадали ще зовсім недавно фахівці в галузі лінгвістики, а й, у першу чергу, способом буття людини в культурі.

Найважливішою умовою функціонування мови є наявність суспільних відносин, міжособистісної комунікації в усіх сферах суспільного життя. Комунікація виступає джерелом зародження, розвитку, трансформації мовних засобів, які виражають зміст і форми вияву культури певного суспільства на певному історичному етапі. Разом із тим зміни, що відбуваються всередині мови,

викликають певні зміни в різних видах культури, адже мова відіграє суттєву роль у формуванні комунікативного співтовариства – носія даної мови. Слушною в цьому контексті є думка сучасного польського лінгвіста М.Бугайськи, що «мова – це показник етнічної й національної приналежності, продукт і визначальний фактор національної культури і, насамкінець, фактор, який обумовлює почуття національної гідності» [2, с.12]. Тобто певною мірою виявляється цементуючим фактором культури певної спільноти, виконуючи комунікативну функцію.

Як відомо, ще В. фон Гумбольдт зіставляв мову з духом народу, ввівши нові для лінгвістики й філософії поняття «духовна сила народу» та «мовна свідомість народу». На його думку, «народ створює свою мову як знаряддя людської діяльності, дозволяючи їй вільно розгорнутися зі своїх глибин, і разом з тим він шукає й отримує дещо реальне, дещо нове й більш високе; а досягаючи цього на шляхах поетичної творчості та філософських передбачень, він, у свою чергу, здійснює зворотній вплив і на свою мову» [3, с.68]. У нього мова є діяльністю духу, оскільки «буття духу взагалі може мислитися лише в діяльності» [3, с.70]. Отже, мислитель розкривав сутність мови з точки зору діалектичної єдності її комунікативної та гносеологічної функцій і одночасно виявляв її онтологічний статус. В. фон Гумбольдт був одним із перших мовознавців, хто розглядав мову як продукт розвитку суспільства, що змінювався під впливом соціально-культурних умов життя. Він виробив аналітичний метод, який дозволив вирішити питання про одвічний зв'язок мови та мислення, а також про єдність усіх феноменів культури.

Ідеї, викладені німецьким лінгвістом і філософом, знайшли свій розвиток у теоретичному доробку багатьох його послідовників. Зокрема, відомий вітчизняний лінгвіст і філософ О.О.Потебня розробляв ідею природного походження мови в процесі суспільно-історичного розвитку. Слово не створюється окремим індивідом, адже воно лише у вустах іншого індивіда може стати зрозумілим для того, хто говорить. Отже, «мова створюється тільки сукупними зусиллями багатьох, ...суспільство передусє початку мови» [4, с.87]. Спираючись на філософський понятійний апарат, О.О.Потебня дослідив процес формування слова як складне соціально-культурне явище, яке складається з багатьох зв'язаних між собою ланок. Початок формування слова він вбачав у простому відображенні чуттєвого сприйняття у звуці; за ним слідує процес усвідомлення індивідом звука; насамкінець – усвідомлення змісту думки у звуці, яке не може обійтися без розуміння звука іншими

індивідами [4, с.89]. Як видно з вище наведеного, дослідник приділяв значну увагу осмисленню місця і ролі мови в комунікативних процесах, що відбуваються в різних сферах культури.

Комунікативний аспект функціонування мови досліджував і пізній Л.Вітгенштейн. У «Філософських дослідженнях» він, розглядаючи сутність мови, взяв за референтну систему для мови не світ спів-буттів, а поведінку людей. Він писав, що «спільна поведінка людей – ось та референтна система, за допомогою якої ми інтерпретуємо незнайому мову» [5, с.164]. Для нього значення слова і зміст речення – це його застосування в мові. Для вирішення проблем, які постають перед дослідником, необхідно, на думку Л.Вітгенштейна, зв'язати мову зі сферою реальних дій. Тоді мова втрачає таємничість. У світі живуть реальні люди. З їхньої різноманітної сукупної діяльності складається суспільне життя. Спілкування, взаєморозуміння людей у процесі їхньої діяльності здійснюється за допомогою мови. Люди користуються мовою для досягнення різних цілей. Тому Л.Вітгенштейн (на відміну від попередніх своїх поглядів) більше не вважає мову протиставленим і відокремленим від світу його відображенням. Мова в його нових поглядах постала як мовленнєва комунікація, нерозривно зв'язана з конкретними цілями людей у конкретних обставинах, у процесі різноманітних соціальних практик. Тобто мова стала ним мислитися як частина самого світу, як «форма суспільного життя».

Відповідно до нових своїх поглядів Л.Вітгенштейн став розглядати мову такою ж частиною життєдіяльності людей, як їжа, ходіння і т.п. Мовленнєві акти, на його думку, здійснюються в реальному світі, передбачають реальні дії з реальними предметами, а необхідними умовами комунікації є два взаємозв'язані процеси: розуміння мови та її вживання. Л.Вітгенштейн вводить ключовий для пізнього періоду його творчості термін «мовна гра». В основу поняття мовної гри він поклав аналогію з поведінкою людей в іграх (в карти, шахи, футбол і т.д.) і в різних соціальних практиках – реальних діях, в які вплетена мова. Зазначені ігри мають свої правила; так само й мовні ігри мають моделі роботи мови, методики аналізу її в дії. Цей новий метод аналізу покликаний диференціювати складну картину застосувань мови, виявити, розрізнити багатоманітність її «інструментів» і функцій, які виконує мова. Тобто для Л.Вітгенштейна мовна гра – це ціле, яке складається з мови та дій, в які вона вплетена. А сама мова – це діяння, сукупність мовленнєвих практик, нерозривно зв'язаних зі звичаями, реальними способами дій, поведінки людей, які склалися історично. Необхідність введення поняття «мовна гра» він вбачав у багатозначності слів, яка може затьмарити сутність справи. А завдання мовної гри- прояснювати мову, її функції, форми роботи. Інакше кажучи, мовні ігри – це сукупність прийомів, навичок усвідомлення, яким можна навчатися і навчити, зокрема, через педагогіку. Разом з мовними іграми, вважав Л.Вітгенштейн,

змінюються і слова, й поняття, і цінності, й горизонти творчості.

Значну роль у філософському осмисленні комунікативної функції мови відіграла творчість Х.-Г.Гадамера. В нього вона є тим простором, де відбувається співбесіда, тлумачення, діалог. Він, як і Л.Вітгенштейн, порівнює мову з грою, але тлумачить мовну гру інакше. Він вважав, що саме через мовні ігри людині відкривається світ. Вона піднімається до його розуміння. Відбувається гра зі словами, які обігрують те, що розуміє текст. Тому сутність мовної гри полягає в тому, що не її ведуть гравці, а «грає сама гра, втягуючи в себе гравців і таким чином сама стаючи власним суб'єктом ігрового руху. Відповідно тут ідеться не про гру з мовою..., але про гру самої мови, яка з нами грає, звертається до нас і знов замовкає, запитує і в нашій відповіді здійснює саму себе» [6, с.565-566]. Через поняття гри у Х.-Г.Гадамера поєднуються мова та мистецтво, в тому числі й мистецтво розуміння тексту.

Оригінальні ідеї щодо ролі мови в комунікативних процесах висловлював М.М.Бахтін. Особливістю його концепції є розкриття комунікативної функції мови та аналіз «мовленнєвих актів» через поняття «іншого». Взагалі поняття «інший» у філософії має певну традицію. Ним позначають те, що не є Я, тобто «інший», який тим не менше має відношення до мене, тобто до Я. Більш широко це поняття стало застосовуватися лише в персоналістській течії філософії та в літературознавстві ХХ століття у зв'язку з аналізом літературних текстів. Важливе місце проблемі «іншого» відводив у своїх дослідженнях тексту М.М.Бахтін.

Він розглядав текст крізь призму діалогу. М.М.Бахтін вважав, що способом взаємодії свідомостей є діалог. Будь-яке зіткнення зі світом культури постає як «запитування і бесіда», діалог. Розуміння виникає там, де зустрічаються дві свідомості. Воно взагалі можливе лише за умови існування іншої свідомості, яка розуміє. На його думку, в принципі будь-який філософський чи літературний текст можна вважати діалогічним (а не тільки, скажімо, у Платона, Цицерона, Петрарки). Оскільки текст він вважає продуктом спілкування, то діалог у нього є первинним стосовно тексту. Для М.М.Бахтіна «слово хоче бути почутим, зрозумілим, таким, що отримало відповідь, і знову відповідати на відповідь і так до нескінченності. Воно вступає в діалог, який не має *смыслового* кінця (але для того чи іншого учасника може бути фізично обірваним)» [7, с.297]. На його думку, свідомість мого Я охоплює весь світ, а не вміщується в ньому, і разом із тим світ існує об'єктивно. Поєднання окремого індивіда з «великим світом» відбувається через іншого індивіда, оскільки лише через іншого (інших) індивід «Я» здатен побачити себе з боку, як частину природи і людського суспільства. Але оскільки саме так Я сприймаю себе у повсякденній реальності, то це моє буття обумовлене спілкуванням з іншими людьми [7, с.41-42]. Тому для М.М.Бахтіна «бути - значить спілкуватися», «бути – значить бути для іншого й через нього – для себе». Виходячи з такого

розуміння людини, він вважав, що «у людини немає внутрішньої суверенної території, вона вся і завжди на межі, дивлячись усередину себе, вона дивиться в очі іншому або очима іншого» [7, с.330]. А раз так, то свідомість людини і її мова є діалогічними.

Виходячи із зазначеного, дослідник розглядав слово як двобічний акт» «Будь-яке слово виражає одного у відношенні до «іншого». У слові я оформляю себе з точки зору іншого, в кінцевому підсумку, себе з точки зору свого колективу. Слово – міст, перекинутий між мною й іншим. Якщо одним кінцем він спирається на мене, то другим кінцем – на співбесідника. Слово – спільна територія між тим, хто говорить, і співбесідником» [8, с.78], - писав він. При цьому він вважав, що здійснення слова є не просто фізіологічним актом, а воно є зануреним у відповідний соціально-культурний контекст: *«Найближча соціальна ситуація і більш широке соціальне середовище цілком визначають – причому, так би мовити, зсередини – структуру висловлювання»* [8, с.79] (виділено автором. – М.Б.).

Вагомим є внесок М.М.Бахтіна і в теорію мовленнєвих жанрів, яку він зв'язував зі специфікою різних сфер соціально-культурної діяльності людей. Він писав, що кожна сфера використання мови виробляє свої відносно стійкі типи висловлювань, які й назвав мовленнєвими жанрами [9, с.249]. М.М.Бахтін вважав, що «багатство й різноманітність мовленнєвих жанрів є неосяжним, бо невичерпними є можливості різноманітної людської діяльності і тому що в кожній сфері діяльності виробляється цілий репертуар мовленнєвих жанрів, який диференціюється й росте по мірі розвитку та ускладнення даної сфери» [9, с.249-250]. При цьому він виділяв первинні та вторинні мовленнєві жанри, відносячи до перших певні типи усного діалогу – салонного, сімейного, гурткового, сімейно-побутового тощо, а до других – літературні, публіцистичні, наукові мовленнєві жанри [9, с.256]. Він показав, що мовленнєві жанри перебувають у постійних історичних змінах, залежать від культури історичної епохи, в яку функціонують, і разом із тим визначають ті чи інші стилі, тобто відповідні типи висловлювань.

Досі йшлося про місце, роль і функції мови як провідного фактора *безпосередньої* комунікації в різних соціальних практиках. Але в епоху електроніки, повсюдного застосування інформаційно-комунікаційних технологій, створення різноманітних соціальних мереж на базі Інтернету комунікативні процеси все більше набувають *опосередкованого* характеру. Під впливом науково-технічного прогресу суттєво змінюються технічні засоби комунікації, які піддають трансформаціям мову спілкування людей. Культура техніки породжує нові культурні феномени, а ті своєю чергою сприяють виникненню нових мовних одиниць – знаків, образів, правил і норм їхнього застосування в комунікативних процесах, які стають усе більше масовими.

Масова комунікація передбачає одночасну участь у ній значної кількості людей, об'єднаних певною метою чи певною темою, навколо якої

ведеться розмова на основі використання технічних засобів комунікації. Це, як правило, – інтерактивний процес, у якому кожен комунікант може висловити власну думку, користуючись загальноприйнятими в даному конкретному співтоваристві мовними засобами. В умовах комунікації в мережі Інтернет його користувачі створюють специфічну мову, що базується на штучно створених символах і знаках, які передаються через комп'ютерні системи. Отже, Інтернет-комунікація є суттєво новим видом масової комунікації, яка опосередковується технічними засобами. Саме вона на початку ХХІ століття стала провідною, оскільки охоплює багатомільйонну «аудиторію» користувачів Мережі. Звісно, ця аудиторія є багатоликою, адже комунікація здійснюється між різними людьми за віком, статтю, етнокультурною приналежністю, рівнем освіти, інтересами тощо. Відповідно, різні групи користувачів використовують власний мовний арсенал, сформований чи то у вигляді молодіжного сленгу, чи через використання певних картинок, образів тощо.

Відомий німецький дослідник у галузі медіапсихології П. Вінтерхофф-Шпурк, аналізуючи відмінності Інтернет-комунікації різних соціальних груп користувачів, справедливо відмічає, що абсолютно новим в Інтернеті є те, що він робить можливою комунікацію «багатьох із багатьма» ("many-to-many" – Communication). Багато відвідувачів чатів, відеочатів чи людей, які грають у комп'ютерні ігри, одночасно є й відправниками, й отримувачами повідомлень. Ці способи користування Інтернетом він називає «інтерактивною комунікацією» або «мережевим кастингом», відносячи їх і до індивідуальної форми комунікації, і до масової [10, с.25]. Тобто Інтернет поєднує в собі як традиційні, так і нові форми спілкування, а отже, трансформує мову комунікації, залежно від особливостей користувачів.

Комунікація в Мережі передбачає й вироблення певної культури поведінки комунікантів, у яку вплітається й відповідна мова, тобто, виробляється певна культура мовлення. Зокрема, відсутність безпосереднього контакту користувачів і неможливість виразити свій емоційний стан словами спонукає до використання в міжособистісному Інтернет-спілкуванні емотиконів – схематичного зображення людського обличчя для передачі емоцій в електронних текстах. До мови Інтернет-комунікації відносяться й смайли, які теж певною мірою передають ставлення одного користувача до іншого або виражають оцінку певних подій, повідомлень тощо. Згаданий вище польський дослідник особливостей сучасних комунікативних процесів висловлює слушну думку щодо суттєвого впливу технічних медійних засобів на культуру комунікації взагалі й на культуру мови комунікації зокрема. Він говорить, що «швидкий розвиток медійної комунікації, який став результатом розвитку нових технік передачі інформації й нових технологій, останнім часом привів до явища, яке називається *революцією комунікації*» [2, с.499-500]. Причому розвиток техніки передачі інформації здійснює вирішальний вплив на інтеракції всередині

комунікативних співтовариств, а також на комунікацію між культурами.

Важливе місце в сучасних комунікативних процесах займає стільниковий телефонний зв'язок, який дозволяє здійснювати передачу не лише звука, але й зображення та тексту через електронну пошту. Такий вид комунікації також впливає на зміни в мові спілкування. Надзвичайно привабливою тенденцією тут є використання латини, що значно здешевлює передачу текстових повідомлень. З іншого боку, тут, як і в Інтернет-комунікації, широко використовуються смайли й інші нові мовні засоби, які запозичуються переважно з американізованої англійської мови. Відбувається стандартизація, уніфікація мови комунікації, що веде до збіднення національних мов, знищення літературної мови. Зникає мовне багатство художньої літератури. Разом із тим, у культурному просторі Мережі конструюються штучні слова і вирази, які ніби й мають підґрунтя в природних мовах, проте, з одного боку, використовуються з метафоричним змістом, а з іншого – навмисне трансформуються форма цих слів і виразів через порушення орфографії.

Так, з природної мови взяті слова «спати», «висіти», «думати», «лазити», «бродити» та багато інших, але їхній зміст взято як метафори й застосовано до «життя» (ще одна метафора) в Інтернеті й до стану комп'ютера – це він «спить», «зависає», «повільно думає», а користувачі в Мережі «лазять», «висять», «бродять» тощо. Та й вираз «всесвітня павутина» має метафоричне значення, оскільки репрезентує віртуальний простір, у якому наявні складні переплетіння каналів зв'язку та передачі й отримання інформації. Так само в переносному значенні використовуються традиційні слова повсякденного вжитку «вікно», «миша» і т.п. Навмисне викривлення форми слів можна виявити на прикладах їхньої вульгаризації (навмисного невільного написання через підміну букв, їхнє подвоєння тощо (так звані «олбанська мова» і жаргон «падонкафф») – «букфа» замість «буква», «много букафф» замість «багато букв», «красафчег» замість «красень» (російське «красавчик»), «дафай» замість «давай», «аффтар» замість «автор» і т.д.)

Сучасні дослідники – лінгвісти, соціологи, психологи, філософи, культурологи – прагнуть у цьому зв'язку осмислити, що ж відбувається із загальною культурою людства в умовах сучасного технічного прогресу. Особливе занепокоєння у багатьох із них викликає падіння культурного й освітнього рівня молоді, поява значних психічних розладів, які виражаються в девіантній поведінці дітей, підлітків, молодих людей. Зокрема, М.Бугайський аналізує стан комунікації у сучасному польському суспільстві й пише, що не лише мережа Інтернет, але й мас-медіа формують сучасну мову комунікації. Більше того, своєрідна медійна мова охопила й школу, оскільки її впливу піддаються як учні, так і вчителі» [2, с.520]. Субкультури сучасного суспільства, які створюють свій жаргон, проникають у радіо- й телебачення, а через них – у всі шари та прошарки суспільства. Дослідник пише про поступову вульгаризацію сучасної польської мови і

стилістичну немічність її користувачів, які виступають у ролі як адресатів, так і адресантів [2, с.521]. Схожа ситуація з мовною комунікацією і станом сучасної мови є характерною й для України.

Таке ж занепокоєння станом культури суспільства і мови як її атрибута висловлює російський лінгвіст В.Карасик. Він зазначає, що «вплив сучасної масової культури на комунікативну практику виражається як скорочення лексичного фонду, спрощення граматики і збільшення частки емоційного змісту висловлювання порівняно з часткою раціонального змісту, а також як вульгаризація мовлення» [11, с.90]. Автор переймається тим, що демократизація суспільних відносин привела до того, що повсякденне мовлення більшості населення в його природному вигляді стало домінуючим у комунікативному просторі сучасної західної цивілізації. А в попередній період у лінгвістичних дослідженнях цей вид мовлення розглядався як периферійний (Там само). На наш погляд, спрощення мови і мовлення в сучасному суспільстві зв'язане не стільки з демократизацією, скільки з розвитком технічних засобів комунікації, які прискорюють процеси комунікації, викликані прискореними темпами суспільного життя. Проте цей факт не повинен суттєво впливати на культуру комунікації, опускати рівень суспільних вимог до неї, адже стан мовної комунікації впливає на стан усіх соціальних практик – освіти, науки, політику, мораль, мистецтво тощо. Суспільство задля свого майбутнього не може допускати збіднення мови, романтизацію стилістичної неграмотності.

Оцінюючи роль технічних засобів суспільної комунікації, не можна зупинятися лише на негативних аспектах, оскільки об'єктивно науково-технічний розвиток суспільства полегшує спілкування, скорочує час і зусилля на підготовку, передачу й отримання інформації, а також отримання реакції адресата на неї. Тобто сучасні інформаційно-комунікаційні технології роблять можливою комунікацію в режимі on-line, що дозволяє швидше приймати відповідні рішення. Звісно, при цьому змінюються правила правопису в бік спрощення, наприклад, допускається ставити знак переносу в будь-якому місці слова або в комп'ютерних текстах допускається відсутність розділових знаків.

Саме цей бік трансформації мови має на увазі М.Володіна, коли зазначає: «Розповсюдження нових засобів масової інформації, зв'язаних із розвитком інтерактивних, керованих користувачем інформаційних технологій, тягне за собою не лише зміну форм і видів комунікації, змінюється також положення природних мов у загальній семіотичній системі. Засоби масової комунікації – преса, радіо, телебачення, кіно, Інтернет, поєднуючи в собі звукове і писемне мовлення, рухливі й нерухомі зображення, враховуючи музику й пластику тіла, складають *єдиний семіотичний ансамбль*. Цей ансамбль складається з матеріалів різних семіотичних систем, які перетворюються засобами фіксації, характерними для ЗМІ. Маються на увазі кіноплівка, магнітна плівка та інші форми відео- і

звукозапису, а також могутня комп'ютерна техніка, техніка радіомовлення, телебачення, кінопрокату й інших засобів передачі та розповсюдження знаків. Усе це створює *текст* вищої семіотичної складності, який постає цікавим завданням семіотичного аналізу» (виділено автором. – М.В.) [12, с.13-14]. Наведення нами досить довгої цитати виправдане тим, що дозволяє не вирвати з контексту важливої думки М.Володіної щодо сучасної мови комунікації й трансформації комунікативної функції мови під впливом розвитку техніки.

Висновки

Розглянуті в тексті деякі точки зору щодо залежності мови і її комунікативної функції від розвитку технічних засобів обробки, передачі й отримання інформації показують, наскільки складними й неоднозначними є процеси взаємодії такого культурного феномену, як мова, і такого фактора цивілізаційного розвитку, як техніка й технології. Як і загалом науково-технічний прогрес справляє як позитивний, так і негативний вплив на всі сфери культури, технічний розвиток засобів масової інформації двояко впливає на культуру мовлення комунікативного співтовариства. Але треба говорити не про негативний вплив технічних засобів комунікації, а про загальний рівень культури користувачів і цієї техніки, і семіотичної системи. Загальновідомо, що мова не існує у відриві від освіти, науки, моралі суспільства, тому комунікативному співтовариству важливо ставити за мету не допускати зниження рівня освіти і моральності в усіх соціальних сферах, підвищувати

вимогливість до користувачів технічних засобів. Адже не випадково в мережі Інтернет створюється система норм і правил культури спілкування, яка отримала назву «культура Інтернету». Думається, що в майбутньому більш високі вимоги будуть ставитися й до інших сучасних медіапродуктів - радіо-, телепрограм, газетних і журнальних матеріалів тощо.

Список літератури

1. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры / В. фон Гумбольдт. – М.: Наука, 1985. – 362 с.
2. Бугайски М. Язык коммуникации / Мариан Бугайски. – Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», Артеменко Э. Г., 2010. – 544 с.
3. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / В. фон Гумбольдт. – М.: Прогресс, 2000. – 400 с.
4. Потебня А. А. Мысль и язык / А.А.Потебня. – М.: Лабиринт, 1999. – 300 с.
5. Витгенштейн Л. Философские работы. Ч. I. – М.: Гнозис, 1994. – 612 с.
6. Гадамер Х.-Г. Истина и метод / Гадамер Х.-Г. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.
7. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / М.М.Бахтин. – М.: Искусство, 1979.
8. Бахтин М.М. Избранные труды. (Серия «Психолингвистика») / М.М.Бахтин. – М.: Лабиринт, 2010. – 255 с.
9. Бахтин М. М. Автор и герой: К философским основам гуманитарных наук / М.М.Бахтин. – СПб: Азбука, 2000. – 336 с.
10. Винтерхофф-Шпурк П. Медиapsихология / Петер Винтерхофф-Шпурк. – Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2007. – 288 с.
11. Карасик В.И. Языковая кристаллизация смысла / В.И.Карасик. – М.: Гнозис, 2010. – 351 с.
12. Володина М.Н. Язык СМИ – основное средство воздействия на массовое сознание // Язык средств массовой информации / М.Н.Володина. – М.: Академический Проект; Альма Матер, 2008. – С.6-24.

Л.Г. Дротянко

ТРАНСФОРМАЦИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ ФУНКЦИИ ЯЗЫКА В ПЕРИОД ИНФОРМАТИЗАЦИИ

В статье анализируется зависимость языка общения от типа культуры, а также от уровня развития технических средств коммуникации, в частности, от использования информационно-коммуникационных технологий.

L. Drotynko

TRANSFORMATION OF THE LANGUAGE COMMUNICATIVE FUNCTION IN THE PERIOD OF INFORMATIZATION

The article deals with the analysis of the communication language dependence on culture and on the level of technical means of communication development, particularly on the use of informational-communicational technologies.